

Lainopillinen osasto

13.6.1985

1

Työeläkelaitoksille

YRITTÄJIEN VAKUUTTAMISVELVOLLISUUDESTA VAPAUTTAMINEN

Sosiaali- ja terveysministeriön päätökseen (N:o 673/69) pohjautuva vapauttamissäännöstö on ollut voimassa lähes muuttumattomana. Siihen on tehty muutos vain vuonna 1974, jolloin muutettiin takautuvaan vapauttamiseen liittyviä säännöksiä.

Yksityisen sektorin työeläkkeiden taso on jatkuvasti parantunut. Tavoitetaso on korotettu 40 prosentista 60 prosenttiin palkasta tai työtulosta. Eläketurvan tason muutos vaikuttaa luonnollisesti siihen, mitä on pidettävä riittävänä eläketurvana. Kuitenkaan eläketurvan tasossa tapahtunutta muutosta ei ole otettu huomioon vapautussäännöksissä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on 5.6.1985 antanut uuden päätöksen YEL 3 §:n ja MYEL 4 §:n soveltamisesta. Tällä päätöksellä kumotaan ministeriön 7.11.1969 antama päätös siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Uusi päätös tulee voimaan 1.7.1985 ja sitä sovelletaan voimaantulon jälkeen vireilläoleviin vapautusasioihin.

Uuden vapauttamissäännöstön keskeisimmät muutokset ovat seuraavat:

- työeläkkeiden tasokorotus on otettu huomioon vapauttamissäännöksissä
- takautuvaa vapauttamista koskevia säännöksiä on muutettu
- lisäksi päätökseen on otettu määräykset vapauttamisesta 62 ikävuoden jälkeen ja
- säännökset vapauttamisesta maksettavan eläkkeen perusteella sekä
- samanaikaisten eläkkeeseen oikeuttavien muiden huomattavien tulojen perusteella
- lisäksi päätöksessä on sanottu, milloin vapautus voidaan myöntää, vaikka samanaikaista ansiotoimintaa ei ole, mutta siitä on

LAI5260

Lainopillinen osasto

13.6.1985

2

karttunut hakemushetkeen mennessä tietyn
suuruinen eläketurva

Vapauttamisen edellytykset

Vapautus YEL:n ja MYEL:n mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta myönnetään silloin kun hakijan lain tai julkisen eläkesäännön mukainen eläketurva on riittävä. Ministeriön päätöksen 2 §:ssä on lueteltu ne edellytykset, joiden perusteella yrittäjälle voidaan myöntää vapautus vakuuttamisvelvollisuudesta. Vapauttamissääntöjä on neljä.

- 1) Vapautus tulee hakemuksesta myöntää yrittäjälle, jonka muu kuin YEL:ssa tarkoitettu eläke voidaan arvioida eläkeikään jäljellä oleva aika mukaanluettuna nousevan 375 markkaan kuukaudessa vuoden 1970 tasossa. TEL-indeksiin sidottu markkamäärä on 2 071,07 markkaa kuukaudessa vuonna 1985. Samalla edellytetään, että yrittäjän YEL:n mukaisesti arvioitu työtulo on enintään neljännes hänen muista eläkkeeseen oikeuttavista tuloistaan.
- 2) Jos yrittäjän YEL:n mukainen työtulo on enemmän kuin neljännes hänen muista eläkkeeseen oikeuttavista tuloistaan, vapautus myönnetään,
 - jos hänen muu ansiotyöhön perustuva eläketurvansa on vähintään kolmannes hänen kaikista samanaikaisista eläkkeeseen oikeuttavista tuloistaan ja
 - vähintään 375 markkaa kuukaudessa vuoden 1970 indeksitasossa (2 071,07 markkaa vuonna 1985).
- 3) Vapautus myönnetään myös yrittäjälle, jonka samanaikaiset eläkkeeseen oikeuttavat muut kuin YEL:ssa tarkoitettut tulot ovat vähintään yhtä suuret kuin YEL 7 §:n 1 momentissa säädetty työtulon yläraja, joka vuoden 1970 indeksitasossa on 50 000 markkaa vuodessa (276 142,13 markkaa vuonna 1985).
- 4) Samoin vapautus myönnetään yrittäjälle, jonka eläketurva on 1 388,89 markkaa kuukaudessa, mikä on kolmannes YEL 7 §:n 1 momentissa säädetystä työtulon ylärajasta. Tämä markkamäärä on vuoden 1985 indeksissä 7 670,61 markkaa.

Vapauttaminen vapaakirjaoikeuden perusteella

Aiemmassa ministeriön päätöksessä ei mainittu, vaaditaanko yrittäjätoiminnan kanssa samanaikaista ansio-

Lainopillinen osasto

13.6.1985

3

työtä. Uudessa päätöksessä on mainittu, että tuleva aika otetaan huomioon arvioitaessa vielä jatkuvaan ansiotyöhön perustuvaa eläkettä.

Jos vapautusta haetaan pelkästään päättyneestä työ- tai virkasuhteesta kertyneen eläkkeen perusteella, se voidaan myöntää vain edellä 4) kohdassa mainitun edellytyksen täyttyessä.

Vapautus maksettavan eläkkeen perusteella

Vapautusta voidaan hakea jo maksettavan eläkkeen perusteella, jolloin vertailua samanaikaiseen ansiotoimintaan ei voida tehdä. Näitä tapauksia esiintyy silloin kun hakija on kuulunut eläkejärjestelmään, jossa eläkeikä on alempi kuin yleinen 65 vuoden eläkeikä. Hänelle on jo tällöin saattanut kertyä täysimääräinen eläke toisen ansioläkejärjestelmän kautta. Maksettava eläke on pysyvä etuus. Jotta vapauttamissääntöjä voitaisiin soveltaa myös haettaessa vapautusta maksettavan eläkkeen perusteella, on päätökseen otettu määräys siitä, että eläketurvan riittävyttä ratkaistaessa rinnastetaan maksettavan eläkkeen perusteena oleva palkka tai työtulo jatkuvasta työ- tai virkasuhteesta taikka yrittäjätoiminnasta saatavaan palkkaan tai vahvistettuun työtuloon.

Takautuva vapauttaminen

Ministeriön päätöksen 3 § sisältää vapautusaikaa koskevat säännökset. Yrittäjälle, jolla ei ole voimassa YEL-vakuutusta, voidaan vapautus myöntää myös takautvasti ajalta, jona vapauttamisen edellytykset täyttyvät. Tällöin vältytään tekemästä lyhyttä vakuutusjaksoa takautuvalle ajalle vapautuksen myöntämisen yhteydessä. Koska yrittäjien valvontaa on tehostettu, enää ei ole juuri mahdollista pitää yllä ilmaista työkyvyttömyys- ja perhe-eläketurvaa ja vasta tarpeen vaatiessa joko ottaa vakuutus tai hakea vapautusta vakuuttamisvelvollisuudesta.

63 vuotta täyttäneen yrittäjän vapauttaminen

Vuoden 1980 alusta voimaan tulleiden työeläkelakien muutosten johdosta työsuhdetietoja ei enää vanhuuseläkettä määrättäessä seurata eläkeikään saakka, vaan sen vuoden loppuun, jona työntekijä (yrittäjä) täyttää 63 vuotta. Eläke lasketaan siten kuin henkilö tulisi työkyvyttömäksi viimeisenä päivänä sitä kalenterivuotta, jonka aikana hän on täyttänyt 63 vuotta. Jotkut yrittäjät ovat hakeneet vapautusta vakuuttamisvelvollisuudesta 63 vuoden iän täytettyään. Jos

Lainopillinen osasto

13.6.1985

4

vapauttamisen edellytykset ovat olleet olemassa, on yrittäjälle ollut myönnettävä vapautus. Käytännössä menettely on merkinnyt vapautuksen hakemista vakuutusmaksujen maksamisesta eläkeikään jäljellä olevalta ajalta, joka on jo otettu huomioon eläkettä laskettaessa.

Edellä sanotun estämiseksi ministeriön päätökseen on otettu määräys, että yrittäjälle, joka hakee vapautusta vasta 62 vuoden iän täyttämisen jälkeen, myönnetään vapautus vain silloin kun hänellä, jos vapautus myönnettäisiin, ei ole oikeutta lukea hyväkseen tulevaa palvelusaikaa eläkeikään saakka YEL:n perusteella.

Eläkelaitosten lausunnot vapautushakemuksista

Jos yrittäjällä on voimassa oleva vakuutus tai hän on hakenut samanaikaisesti vakuutusta sekä vapautusta vakuuttamisvelvollisuudesta, pyytää Eläketurvakeskus asianomaiselta eläkelaitokselta lausunnon. Lausunnon saan eläkelaitoksen tulisi ilmoittaa minkä suuruinen työtulo yrittäjälle on vahvistettu tai tulisi vahvistaa ja mistä lukien, sekä minkä vuoden indeksitasossa työtulo on. Lisäksi pyydetään tietoa siitä milloin työtulopäätös on postitettu.

Eläkelaitoksen ei tarvitse selvittää yrittäjän muun lain mukaista eläketurvaa. Samoin vapauttamisen edellytysten tutkimisen eläkelaitos voi jättää Eläketurvakeskuksen tehtäväksi

Uusi vapautushakemuslomake

Vapauttamishakemuslomakkeeseen on tehty uuden vapauttamissäänöstön aiheuttamat muutokset.

Uusia lomakkeita voi tilata 1.8.1985 alkaen Eläketurvakeskuksen postituksesta, puh. 1512417.

ELÄKETURVAKESKUS

LIITE

Sosiaali- ja terveysministeriön päätös

Sosiaali- ja terveysministeriön päätös yrittäjien eläkelain 3 §:n ja maatalousyrittäjien eläkelain 4 §:n soveltamisesta

Annettu Helsingissä 5 päivänä kesäkuuta 1985

Sosiaali- ja terveysministeriö on 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain (468/69) 3 §:n ja samana päivänä annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 4 §:n nojalla päättänyt:

1 §

Eläketurvalla, jonka perusteella yrittäjälle voidaan myöntää vapautus yrittäjien eläkelaiissa säädetystä vakuuttamisvelvollisuudesta, tarkoitetaan sellaista lain tai julkisen eläkesäännön mukaista eläketurvaa, joka perustuu muuhun kuin yrittäjien eläkelaiissa tarkoitettuun ansiotyöhön.

2 §

Ratkaistaessa kysymystä yrittäjän vapauttamisesta yrittäjien eläkelaiissa säädetystä vakuuttamisvelvollisuudesta yrittäjän eläketurvaa ja hänen omaistensa perhe-eläketurvaa on pidettävä riittävänä:

1) jos yrittäjän eläkkeen hänen muusta kuin yrittäjien eläkelain alaisesta työstään arvioidaan olevan vähintään 375 markkaa kuukaudessa ja hänen työtulonsa yrittäjien eläkelaiissa tarkoitusta yrittäjätoiminnasta on enintään neljännes hänen muista samanaikaisista eläkkeeseen oikeuttavista tuloistaan;

2) jos yrittäjän eläkkeen hänen muusta kuin yrittäjien eläkelain alaisesta työstään arvioidaan olevan vähintään kolmannes hänen kaikista samanaikaisista eläkkeeseen oikeuttavista tuloistaan, kuitenkin vähintään 375 markkaa kuukaudessa;

3) jos yrittäjän samanaikaiset eläkkeeseen oikeuttavat muut kuin yrittäjien eläkelaiissa tarkoitetut työtulot ovat vähintään yhtä suuret kuin yrittäjien eläkelain 7 §:n 1 momentissa säädetty työtulon yläraja; tai

4) jos yrittäjälle työ- tai virkasuhteista taikka muusta kuin yrittäjien eläkelaiissa tarkoitettusta

yrittäjätoiminnasta jo kertynyt eläke on tai sen arvioidaan olevan vähintään kolmannes yrittäjien eläkelain 7 §:n 1 momentissa säädetystä työtulon ylärajasta.

Arvioitaessa vielä jatkuvaan ansiotyöhön perustuvan eläkkeen suuruutta otetaan huomioon myös eläkeikään jäljellä oleva aika.

Jos yrittäjä jo saa 1 §:ssä tarkoitettua eläkettä, lisätään hänen samanaikaisiin eläkkeeseen oikeuttaviin tuloihinsa sanotun eläkkeen perusteena oleva palkka tai työtulo.

3 §

Vapautus myönnetään enintään viideksi vuodeksi, jollei ole erityistä syytä myöntää sitä pitemmäksi ajaksi.

Vapautus myönnetään hakemuksen tekemistä seuraavasta päivästä. Jos yrittäjälle ei ole voimassa yrittäjien eläkelain mukaista vakuutusta, vapautus voidaan myöntää myös takautuvasti ajalta, jona 2 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät.

Vapautus voidaan myöntää yrittäjälle sen kalenterivuoden jälkeen, jona yrittäjä täyttää 62 vuotta, vain sillä edellytyksellä, ettei yrittäjien eläkelain mukainen vanhuuseläke, jos vapautus myönnettäisiin, määräydy työntekijäin eläkelain 5 §:n 2 momentin mukaisesti.

4 §

Vapautus koskee kaikkea toimintaa, jonka perusteella yrittäjä vapautuksen voimassa ollessa olisi yrittäjien eläkelain mukaan velvollinen ottamaan vakuutuksen.

Jos vapautuksen saaneella yrittäjällä oli vapautusta hakiessaan voimassa oleva yrittäjien eläkelain mukainen vakuutus, katsotaan sen päättyneen hakemuksentekohetkellä.

5 §

Hakemuksesta voidaan yrittäjä, jolla on voimassa oleva 1 §:ssä tarkoitettu vapautus, hyväksyä yrittäjien eläkelain mukaisen eläketurvan piiriin, jos hän täyttää eläketurvakeskuksen määräämät, hänen terveydentilaansa koskevat vaatimukset.

6 §

Vapauttamista koskeviin hakemuksiin on liitettävä eläketurvakeskuksen määräämä selvitys. Siitä, milloin hakemus katsotaan tehdyksi, on soveltuvin osin voimassa, mitä eläkehakemuksen vireilletulosta on säädetty. Jos hakemus on annettu yrittäjien eläkelain, maatalousyrittäjien eläkelain, työntekijäin eläkelain tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavalle eläkelaitokselle, on eläkelaitoksen viipymättä toimitettava hakemus edelleen eläketurvakeskukselle.

Helsingissä 5 päivänä kesäkuuta 1985

Ministeri

7 §

Edellä 2 §:ssä mainitut markkamäärät tarkistetaan kalenterivuositain työntekijäin eläkelain 9 §:ssä tarkoitettun indeksiluvun mukaan käyttäen peruslukuna vuodelle 1970 vahvistettua indeksilukua.

8 §

Mitä tässä päätöksessä on määrätty yrittäjän vapauttamisesta yrittäjien eläkelain mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta ja hyväksymisestä uudelleen eläketurvan piiriin, on vastaavasti sovellettava maatalousyrittäjän hakiessa vapautusta maatalousyrittäjien eläkelain mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta ja hyväksymistä uudelleen eläketurvan piiriin.

9 §

Tämä päätös tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1985.

Tällä päätöksellä kumotaan yrittäjien eläkelain 3 §:n ja maatalousyrittäjien eläkelain 4 §:n soveltamisesta 7 päivänä marraskuuta 1969 annettu sosiaali- ja terveysministeriölle päätös (673/69) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Hallitusneuvos.
toimistopäällikkönä